

“El ədəbiyyat”:
seriya e-kitablar
N 01 (74 - 2013)

AŞIQ BƏSTİ

BƏNÖVŞƏLƏR

www.kitabxana.net

Milli Virtual Kitabxananın təqdimatında

"Gənc yazarın ilk e-kitabı" 01 (74 – 2013)

Bu elektron nəşr Yeni Yazarlar və Sənətçilər
Qurumu və <http://www.kitabxana.net> - Milli
Virtual Kitabxananın kulturoloji-innovativ
layihəsi çərçivəsində hazırlanıb və yayılır.

Elektron Kitab N 01 (74 – 2013)

Virtual redaktoru və e-nəşrə hazırlayanı:
Aydın Xan (Əbilov), yazar-kulturoloq

ASIQ BƏSTİ

Bənövşələr

AŞIQ BƏSTİ
BƏNÖVŞƏLƏR

Gəncə-2013

Toplayanı və tərtib edəni:

Sədnik Paşa Pirusltanlı
filologiya elmləri doktoru, professor

Redaktor: Sahibə PAŞAYEVA
AMEA Folklor İnstitutunun
Baş elmi işçisi

II nəşr

Aşıq Bəsti. “Bənövşələr” kitabı 76 səh.

Kitabda XIX əsrin ikinci yarısında və XX əsrin əvvəllərində yaşamış el şairi Aşıq Bəstinin həyat və yaradıcılığından bəhs edilir. Burada, eyni zamanda professor Sədnik Paşa Pirsultanlı toplayıcı və tərtibçi kimi Aşıq Bəstinin ədəbi irsinə və yeni toplanmış şeirlərinə nəzəri münasibət bildirmişdir. Həmçinin, Aşıq Bəstinin nəsil şəcərəsi ilə bağlı oxucular sənətkarın yaxın qohumları ilə tanış edilmişdir. “Bənövşələr” kitabının ikinci nəşrində kitaba yazılmış müqəddimə yenidən nəzərdən keçirilmiş, genişləndirilmiş, eyni zamanda, kitabın ümumi görkəminə və bədii-estetik gözəlliyinə xüsusi diqqət yetirilmişdir.

B 4702060105-57

096-01

@2013

Aşıq Bəsti

Azərbaycan aşıq poeziyasının inkişafında qadın sənətkarların da xüsusi xidmətləri olmuşdur. Biri var, aşıq şeiri tərzində yazıb-yaradan qadın şairləri, biri də var, əlinə saz götürüb el-el, oba-oba, mahal-mahal gəzən və söz qoşan, məclislər keçirən yaradıcı qadın aşıqları. Hələlik bizə, saz çalıb oxuyan, mahnılar qoşan qadın aşıqlarından XVI yüzillikdə yaşayıb-yaratmış Ağcaqızın, XIX əsrin sənətkarlarından Maralyanlı Aşıq Pərinin, Şəmkiqli Aşıq Həmayılın, Aşıq Bəstinin və bir də müasirimiz Aşıq Nabatın adı, həyatı və yaradıcılığı məlumdur.

Saz çalıb oxuyan, nəğmələr qoşan qadın aşıqları arasında Aşıq Bəsti xüsusi yer tutur. Bəsti Kərbəlayı Bayramalı qızı XIX əsrin, təxminən, 40-cı illərində Kəlbəcərin Lev kəndində anadan olmuş, 1936-cı ildə 90-95 yaşlarında vəfat etmişdir.

Bəsti gənc ikən bir çobanla sevişir, lakin bu sevgi uğursuz olur. Bəstinin “Xançoban” adlandırdığı sevgilisini bəy onun gözünün qabağında xəncərlə doğrayır. Bəylərin hallı-havalı günlərində həcvlər yazan Bəsti bundan sonra Kəlbəcərdə qala

bilmir. Daşkəsən bölgəsinin Qabaqtəpə köyünə köçür. Bundan sonra bir müddət Göyçənin Sarıyaqub, Gədəbəyin Miskinli kəndlərində, Samuxda və başqa yerlərdə yaşayır, aşıqlıq edir, çoxlu şagirdlər yetişdirir.

Kəlbəcərdə əsrimizin əvvəllərində “Qurban bulağı” məclisi yaranmışdır. Aşıq Ələsgər, Ağdabanlı Qurban, Aşıq Bəsti, Sənətkar Abdulla bu məclisin iştirakçıları olmuşlar. Məclis iştirakçıları Göyçə və Şəmkir aşıqlarının şeir və musiqi yaradıcılıqlarını da böyük maraqla izləyirmişlər. Bu yaradıcılıq əlaqəsi mahal-mahal, kənd-kənd gəzən, məclislər keçirən, dövrünün yaxında və uzaqda yaşayan sənətkarları ilə tez-tez görüşən Aşıq Bəstinin vasitəsi ilə yaranırdı. Aşıq Ələsgər və Aşıq Bəsti aşıq sənətinin səyyarlığını yüksək qiymətləndirirdilər. Xançobanın söylədiyi xatirələrin izinə düşən Aşıq Bəstinin səsi gah Ərgünəş dağından, gah da Həkəri çayının sahillərindən gəlir:

*Bu dağlarda neçə Leyli ağlamış,
Bəsti kimi dağı, daşı dağlamış.
Yardan bizə nə nişanə saxlamış,
Nə taparam torpağından, Ərgünəş.*

Və yaxud:

*Məcnunsuz çöllərin Leylisiyəm mən,
İtkin yarın sorağına düşmüşəm.
Yaxşı Aşiqilə gəzir çəməndə,
Həkərinin qırağına düşmüşəm.*

Ərgünəş-Qarabağda dağ, Həkəri-Laçında çay adıdır. Bəsti öz kədərini insanlarla yox, çox zaman ağuşunda doğulub pərvəriş tapdığı təbiətlə bölüşmüş, laləni, buludu, dağı, çayı, bulağı, kəkliyi özünə həmdəm bilmişdir:

*Qah-qahın alır canımı,
Canım oda yaxan kəklik.
Sən ki, belə sitəmkarsan,
Ya soltansan, ya xan, kəklik.*

Bəylərdən yamanlıq görən Bəsti sitəmkarlığı soltanla, xanla əlaqələndirir. Bəstinin şeirlərində işlətdiyi təşbihlər, bənzətmələr də bədiidir, özünəməxsusdur:

*Qayada, daşda gəzərsən,
Çəməndə gülə bənzərsən.
Gəlin kimi bəzənərsən,
Açılıbdı yaxan, kəklik.*

Möhürbənddə Bəsti bədii boyaları bir az da tündləşdirir:

*Bəsti deyər: -pis günümdə,
Gəl oxuma, yas günümdə.
Ağçınqılda, nəş günümdə,
Ələ xına yaxan kəklik.*

Özünün yaşlı günündə, Xançobanı dünyadan köçən gündə əli xınalı görəndə Bəsti öz əhval-ruhiyyəsi ilə kəkliyin şadlığı arasında bir təzad görünür. Bəstinin gəraylılarının orijinal xüsusiyyətlərindən biri də hər bir hadisənin şəirdə təbiətlə vəhdətdə verilməsidir. Bəsti ağlayanda bulud da ağlayır. Bu hiss, həyəcan insan varlığına hakim kəsilir, onu yerindən tərpədir, vəcdə gətirir.

Yar həsrəti ilə yanan, çırpınan Bəsti təsəllini yalnız və yalnız təbiətin qucağında tapır, dərini, öz ürək sözünü buluda, laləyə, dağa, dərəyə deyir:

*Yarın qanlı köynəyi tək,
Qızarır yol üstə lalə!
Xançobanı gətir dilə,
Bir şirin can istə, lalə!*

*Dərdim dönüb hekayətə,
Canımı dözər bu zillətə?*

*Yar məzarın ziyarətə,
Gəlib dəstə-dəstə lələ!*

*Hara getsəm gələrəm mən,
Ahu kimi mələrəm mən.
Bəsti deyər: ölərəm mən,
Bu dağlardan getsə lələ!*

Aşiq Bəstinin şeirləri içərisində elə bənzərsiz, özünəməxsus formalar, nümunələr vardır ki, bunlar bizə “Kitabi -Dədə Qorqud”dakı ozan söylərini xatırladır. Həmin nümunələrdən biri də “Bənövşələr” şeiridir. Təkcə bu şeirin forması deyil, məzmunu da orijinaldır, yenidir. Çoxları boynu əyri bitən, vaxtsız köçən bənövşəyə şeir qoşub, söz deyib. Bəstinin “Bənövşələr”i öz forması, bədii çaları, emosionallığı ilə onlardan seçilir:

*O yar gəzən oylaqlarda,
Bir də açdı bənövşələr.
Səpələndi dağa-daşa,
Yaldan aşdı bənövşələr.*

*Yaralı bülbüllər kimi,
Kola düşdü bənövşələr.
Yarəb, o Tutqu çayını,
Necə keçdi bənövşələr?*

*Bir quş kimi yoxa çıxdı,
Hara uçdu bənövşələr?
Bəsti, Xançobanım kimi,
Vaxtsız köçdü bənövşələr.*

Eyni qəbildən olan, xalq poeziyamızın qədim örnəklərinə bənzər “İnanmır” şeiri də maraq doğurur:

*Bir qəmli bülbüləm,
Güllər inanmır.
Məcnunsuz Leyliyəm,
Çöllər inanmır.
Göz yaşım sel olur,
Göllər inanmır.
Bir qərib yolçuyam,
Yollar inanmır.
Deyirəm həsrətəm,
Qollar inanmır.
Sözüm dastan olub,
Tellər inanmır.
Aşığı Bəsti mənəm,
Ellər inanmır.
Sinnim doxsan olub,
İllər inanmır.*

Aşığı Bəsti poeziyasında belə nadir tapılan incilər çoxdur. Onları bir-bir tapıb

əldə etdikcə sevincimiz artır. Onun şeirlərinin hər yarpağı bizə bədii-estetik zövq verir.

Aşiq Bəstinin şeirləri ilk dəfə bizim tərəfimizdən toplanmış, 1969-cu ildə “Lalə” adı ilə kitabı çapdan buraxılmışdır. Aşiq Bəstinin şeirləri böyük maraqla qarşılanmış, yazıçıların, alimlərin diqqətini özünə cəlb etmişdir. Yazıçı və şairlər onun özü haqqında, şeirləri haqqında dəyərli fikirlər söyləmiş, Bəstinin şeir misralarını öz bədii əsərlərinə epigraf vermişlər. Aşiq Bəstinin yaradıcılığı haqqında alimlərimizdən M.H.Təhmasib, P.Əfəndiyev, Şamil Qurbanov, şair və yazıçılarımızdan Nigar Rəfibəyli, Elçin, Məmməd Aslan və başqaları bir-birindən qiymətli fikirlər söyləmişlər.

Professor Əzizə Cəfərzadə 1974-cü ildə çap etdirdiyi “Azərbaycan aşiq və şair qadınları” kitabında Aşiq Bəstinin şeirlərinə geniş yer vermişdir. Aşiq Bəsti şeirlərinin ilk toplayıcısı kimi bu məni çox sevindirir.

Mən Bəstinin “Lalə” şeirlər kitabından sonra da toplama işini davam etdirmişəm. Son illərdə Aşiq Bəstinin qohumlarından və onu tanıyanlardan yeni şeirləri əldə etmişəm. Aşiq Bəsti kitabının ikinci nəşrinə daxil edilən “Ərgünəş”, “Eylər-eylər”, “Bənövşələr”, “Kəklik”, “Durnam”, “Daş, ay gəlin”,

“Ayrı”, “Görəydim”, “İstərəm”, “Sevirəm, axı”, “Niyə durnam?”, “Yavaş-yavaş” adlı qoşma və gəraylılar təzədir.

Aşiq Bəstinin “Daş, ay gəlin” və “Durnam” şeirləri xüsusilə diqqəti cəlb edir. Bu şeirlər zəngin hissini, saf duyğuların məhsuludur. Bəsti daşa dönmüş gəlinlə öz taleyi arasında bir bənzəyiş görür. Gəlin də nakam daşa dönmüş, Bəstinin də Xançobanı öldürülmüş, eşqi, məhəbbəti yetim qalmışdır. Bəsti daş gəlinlə bir insan kimi söhbət edir:

*Görməyəydim bu dağlarda,
Haray, səni, kaş, ay gəlin.
Söylə, sənə kim qarğadı,
Niyə oldun daş, ay gəlin?*

Gəlin qayanın, daşın yanından “dərdsiz” keçə bilməyən Bəsti fikrini aşağıdakı şəkildə tamamlayır:

*Qoymaz burdan dərdsiz keçəm,
Duruşu qəm, baxışı qəm.
Ağlar Bəsti taleyi kəm,
Durmaz gözdə yaş, ay gəlin.*

Bəstinin “Durnam” gəraylısı da özünə-məxsus bir səpkidə yaradılmışdır. Şeirdə bədii sualdan ustalıqla istifadə edən sənətkar

hər dəfə durnaya müraciət etdikcə, öz nakam eşqinin yeni bir səhifəsini açır:

*Durnam gedər qatar-qatar,
Kərəm desə, lələk atar.
Kərəm yatmaz, Lələ yatar,
Niyə durnam, niyə durnam?*

Durna haqqında çox şair yazmışdır. Lakin, Bəstinin durnası bənzərsizdir, özünə-məxsusdur, hətta Bəstinin durnaya müraciəti də çox fərqlidir. Lakin bu bir həqiqətdir ki, nə təzadə durnalara müraciət olunur-olunsun, mətləb çox zaman qəribliklə, Vətən, yurd, el, oba həsrəti ilə bağlı olur. Bəstinin şeirlərində də belə bir ayrılıq nisgili vardır:

*Bəsti, yada düşdü yurdum,
Xan Kərəmdən azmı dərdim?
Nə toy-düyün, nə şən gördüm,
Niyə durnam, niyə durnam?*

Aşıq Bəstinin “Bu dünya” qoşması tutumu və bədii dəyərinə görə, özündən əvvəl və sonra yazılan dünya şeirlərindən öz orijinallığı ilə fərqlənir:

*Məleykə boyludur, şirin ləhcəli,
Əzəldən tamaşa olan bu dünya.
Qoca cadugardı aldadar səni,
Cavanlıq donunda qalan bu dünya.*

*Qanani eyləyib talesiz, bəxtsiz,
Əyibdi qəddini, qocaldıb vaxtsiz.
Çoxlarını qoyub eyvan-otaqsız,
Varlığın dərdinə qalan bu dünya.*

*Qəmdən pay götürdüm, nalədən qismət,
Görmədim bir ləzzət, çəkdim əziyyət.
Canda eşq atəşi, dildə məhəbbət,
Bəstini odlara salan bu dünya.*

Dünyadan gileyli sənətkarın ah, nalə, kədər dolu qoşmaları, onun özünü də zaman-zaman ağlatmış, gözlərini zəiflətməmişdir. Bu səbəbdən el arasında o, “Kor Bəsti” adı ilə də məhşur olmuşdur. İndi də xalq arasında belə bir söz gəzir: “Bəsti oxuyanda daş da ağlayardı”.

Aşiq Bəsti axtarılmağa, öyrənilməyə layiq, həm də olduqca maraqlı yaradıcılığa malik bir sənətkardır. İllər keçdikcə, axtarışlar nəticəsində Bəstinin hər dəfə yeni və bir-birindən qiymətli şeir inciləri tapılır.

***Sədnik Paşa Pirsultanlı,
filologiya elmləri doktoru, professor***

QOŞMALAR

*Qoca cadugardı aldadar səni,
Cavanlıq donunda qalan bu dünya.*

Bu dünya

Məleykə boyludur, şirin ləhcəli,
Əzəldən tamaşa olan bu dünya.
Qoca cadugardı aldadar səni,
Cavanlıq donunda qalan bu dünya.

Qananı eyləyib talesiz, baxtsiz,
Əyibdi qəddini, qocaldıb vaxtsiz.
Çoxlarını qoyub eyvan-otaqsız,
Varlığın dərdinə qalan bu dünya.

Qəmdən pay götürdüm, nalədən qismət,
Görmədim bir ləzzət, çəkdim əziyyət,
Canda eşq atəşi, dildə məhəbbət,
Bəstini odlara salan bu dünya.

Düşmüşəm

Məcnunsuz çöllərin Leylisyəm mən,
İtkin yarın sorağına düşmüşəm.
Yaxşı Aşiqilə gəzir çəməndə,¹
Həkərinin qırağına düşmüşəm.

Şirinin beynində eşqin əsəri,
Fərhad qayalara vurur düsəri.

---

¹ Burda Yaxşı ilə sevgilisi Sarı Aşiq nəzərdə tutulur.

Kirpik qatlamıram o gündən bəri,
Yata bilməm, qəm dağına düşmüşəm.

Əslini yandırıb, közləyən fələk,
Namərdlik məqamın gözləyən fələk.
Bəstini ölüncə izləyən fələk,
Öldür qurtar, ayağına düşmüşəm.

Getdi

Köçdü Xançobanım fani dünyadan,
Nərgizlər dağlarda bitməmiş getdi.
Qaranquş eyvanda yuva qurmamış,
Quşlar bala üstə yatmamış getdi.

Ağçınqıl bəzəndi, cunalı qaldı,
Kəkliyin əlləri xınalı qaldı.
Gölləri ördəkli, sonalı qaldı,
Heyif, yar muraza yetməmiş getdi.

Gözəllər yığnağı, çeşmələr başı,
Qızların dəstəsi bir üzük qaşısı...
Bəsti fəğan eylər, ağladar daşı,
Ağ əllərin xına tutmamış getdi.

Ərgünəş

Xançobanım nə söylədi, nə dedi?
Ayrılanda qucağından, Ərgünəş!
Mən ki, səni ziyarətə gəlmişəm,
Qaldır, öpüm ayağından, Ərgünəş!

Birdən-birə xoş əhvalım qarışdı,
Sızıldadı, sümüklərim sancışdı.
Odsuz, közsüz şirin canım alışdı,
Od almamış ocağından, Ərgünəş!

Bu dağlarda neçə Leyli ağlamış...
Bəsti kimi dağı, daşı dağlamış.
Yardan bizə nə nişanə saxlamış,
Nə taparam torpağından, Ərgünəş?

Eylər-eylər

Ay camaat, xəstə düşüb ölürəm,
Dərdimə dərmanı yar eylər-eylər.
Həs-rət qaldım yarın uca boynuna,
Yanar canım, ahu-zar eylər-eylər.

Anam gəlib kəsdirəydi yanıma,
Yar demərəm, şaxta vurur canımı.

Yay dolusu döyər bağ-bostanımı,
Alçaq dağlarımı qar eylər-eylər.

Fələk, sənə çox eylərəm savaşı,
Ahımdan dumandı dağların başı.
Üzümü yandırır gözümün yaşı,
Ağlamaq Bəstini kor eylər-eylər.

Gəlibmi?

Dinib-danışsana, ay aşığı Bayram,
O bizim dağların yazı gəlibmi?
Əriyibmi o dağların qış qarını,
Ağçınqıla qoyun-quzu gəlibmi?

Yellər çırpınırmı, arana sarı,
Sellər uçururmu, barı-hasarı.
Nərgizlər, lələlər gülürmü barı,
Dağların bənövşə qızı gəlibmi?

Heyif ki, vədəsiz talandı Bəsti,
Min yol talansa da, qalandı Bəsti.
Sazıynan-sözüynən dolandı Bəsti,
Bəstinin dağlara sözü gəlibmi?

A bəy

A bəy, nə gəzirsən hallı-havalı,
Süleyman mülkünün ziyəsi kimi?
Nədəndir yaxşının başın kəsməyə
Hazırsan xəncərin tiyəsi kimi!?

Güvənməynən dövlətinə, varına,
Lənət olsun qeyrətinə, arına.
Haqdan zəfər dəysin bürcü-barına,
Lüt qalginən palaz iynəsi kimi.

Ağladım doyunca, gülmədim haşa,
Bir ah çəksəm, dağlar gələr baş-başa.
Bəsti deyər: səni də düş ataşa,
Yan Novruz şamının piltəsi kimi.

Tapılmaz

Üzülübdür canım el tənəsindən,
Hamı deyər: Bəsti evdə tapılmaz.
Bir sazıdı, bir sözüdü, bir özü,
Bir beləsi daha Löydə tapılmaz.

Bu qınağa vallah, mənəm dözurəm,
Usanmışam, ölməyə də hazıram.

Dərdimi deməyə divan gəzirəm,
Yerdə axtarıram, göydə tapılmaz.

Hanı Xançobanım, a qoca dağlar,
Tutulub gözlərim, görməyir ağlar.
Nə tez viran oldu bağçalar, bağlar,
Barlı kollarımda meyvə tapılmaz.

Dəyməmiş

Varmı ürəyinə zalım dövrandə,
Fələyin əlindən zədə dəyməmiş.
Namərdin ucundan, nadan dilindən,
Çatıb qulağına hədə dəyməmiş.

Demirəm mələyəm, nə də ki, göyçək,
Sözümdə yalan yox, gerçəyəm, gerçək.
Ötməyib böyrümdən bir erkək milçək,
Astanama sultan, gədə dəyməmiş.

Bəstiyəm, odlara qalandı canım,
Bu tənəyə necə dözüm, dayanım.
Gəlmədi ağ günüm, təzə dövrənim,
Düşməni yummaz
ağzın pedə² dəyməmiş.

---

² Pedə-dəyənek.

Necoldu?

Başına döndüyüm, ay uca dağlar,
Səndə gəzən ağır ellər necoldu?
Ala çayvan-çadır, dəyə quranlar,
O polad biləklər, qollar necoldu?

Söylə bir, növrağım niyə pozuldu?
Ağ günüm üstünə qara yazıldı.
Cəfa gördüm, əlim-əldən üzüldü,
Su üstünə gələn yollar necoldu?

Canım ola hilal qaşın əyrisi,
Dərdin çəkən varımı, məndən qeyrisi?
Vur başına, ağla illər ayrısı,
Bəsti, soldu çəmən, güllər necoldu?

Ay anam mənim

Dərdim elə artdı, Kürü də keçdi,
İndi hara gedim, ay anam mənim?!
Gözlərimin yaşı qanıma keçdi,
İndi hara gedim, ay anam mənim?!.

Aşiq olub dildən-dilə düşmüşəm,
Gəzə-gəzə eldən-elə düşmüşəm.

Səhralar gəzmişəm, çölə düşmüşəm,
İndi hara gedim, ay anam mənim?!

Nə Həkəri qaldı, nə də Ərgünəş,
Yandım eşq oduna, can oldu atəş.
Bəstiyəm, olmuşam, bir yaralı quş,
İndi hara gedim, ay anam mənim?!

Kor oldu

Gözün baxa-baxa, qızın kor oldu,
Dərdin nə böyükdü, ay anam mənim!
Yazda-yayda dağlarını qar aldı,
Dərdin nə böyükdü, ay anam mənim!

Bir yar sevdim, yarımadım yarımndan,
Ellər zara gəldi, ahı-zarımdan.
Mən dönə bilmədim, düz ilqarımdan,
Dərdin nə böyükdü, ay anam mənim!

Bəsti, yandım, alov qalxdı başımdan,
Çay selləndi, gözlərimin yaşından.
Ayrı düşdü, torpağından, daşından,
Dərdin nə böyükdü, ay anam mənim!

Bilmirəm

Uçubdu könlümün bürcü-barısı,
Neçə bənnə ilə hörə bilmirəm.
Ağlamaqdan tor gəlibdi gözümə,
İşıqlı dünyanı görə bilmirəm.

Əyibdi qəddimi çərxi-zamana,
Qiymət qoyan yoxdu yaxşı-yamana.
Gədələr bəy olub girib meydana,
Bəs kim dözər bu dağlara, bilmirəm?!

Əzəl gündən qara gəlib rüzgarım,
Bu qəmü-möhnətdən artıb azarım.
Qəlp çıxıb mətahım, yoxdu bazarım,
Bəstiyəm, dərdimə çara bilmirəm.

Olmaz, ay olmaz

Zülmü-şəbaətdə bəylərin tayı,
Olmaz, bu dünyada, olmaz, ay olmaz!
Nə yar yara yetər, bir murad alar,
Bir kimsə bay olmaz, olmaz, ay olmaz!

Hər nə görsə deyər: külli var mənim,
Alma mənim, heyva mənim, nar mənim.
Söndürdü çıraqım beyilqar mənim,
Çeşmim kimi bir çay olmaz, ay olmaz!

Çox axtardıq, tapammadıq bir çara,
Bəylər günümüzü eylədi qara.
Bunlar ki, var, Bəsti, daha dağlara,
Nə yaz gəlməz, nə yay olmaz, ay olmaz!

A Qurban

Acı rüzgar döydü ömür qapımı,
Qara döndü ağ dövrənim, a Qurban!
Dağlarımı duman aldı, çən aldı,
Zülmət oldu asimanım, a Qurban!

Bu yazıq canımı gətirdi cana,
Ədalətsiz divan, zalım zamana.
Atəşə pərvanə, oxa nişanə,
Piltəyə şam oldu canım, a Qurban!

Tər şamama bu tağlardan kəsildi,
Ömr ağacı budaqlardan kəsildi.
Tütək səsi bu dağlardan kəsildi,
Hayıf oldu Xançobanım, a Qurban!

Aylarım bəd gəlib, illərim nəsdı,
O azca ülfəti fələk də kəsi.
Dünya zindan oldu, məhbusu Bəsti,
Yaşamağa yox gümanım, a Qurban!

Getdi

Kəpəzə, Qoşqara nəğmə qoşardı,
Bizim bu dağların Qurbanı getdi.
Daha gəlməz səsi eldən, obadan,
Getdi, aşıqların sultanı getdi.

Aşıqların ürəyiydi, gözüydü,
Məclislərin söhbətiydi, sözüydü.
Elə bil ki, Ələsgərin özüydü,
Axtarma gözlərim cahanı, getdi.

Biz sayanlar qaldı, fələk nə saydı,
Aləm deyər: Bəsti, kiri, nə vaydı.
Kəlmələri dərdimizə davaydı,
Dərdli ürəklərin loğmanı getdi.

Bilginən

Yaxşı tanı Ələsgəri, Qurbanı,
Neçə belə nər aşığı bilginən.
Qiymət qoysan gəraylıya, qoşmaya,
Nəzmimdəki yaraşığı, bilginən.

Vaxtsız daşım qürbət elə atıldı,
Nə dərd desən mənim üçün tapıldı.
Ağlamaqdan gözlərim də tutuldu,
Getdi gözün nur-işığı, bilginən.

Heç bilmirsən nələr yatır sinəmdə,
Mən çəkəni çəkməz Əsli-Kərəm də!
Şirin can çürütdü möhnətü-qəmdə,
Bəsti görüb Sənan dağı, bilginən!

Gördünmü?

Gedən karvan, əylə görüm köçünü,
O yollarda Xançobanı gördünmü?
Söylə, nə buurdu, söylə, nə dedi,
Ver bir nişan, o cavanı gördünmü?

Söylə, dumandımı dağların başı,
Buludlar tökürmü leysan göz yaşı?

Baxırmı yollara qərib başdaşı,
O dağlarda pərişanı gördünmü?

Qara gəldi bu Bəstinin dünyası,
Çatdı bülbüllərə qəmi, naləsi,
Kəsildi dağlardan tütək, ney səsi,
Necə susdu, o tərlanı gördünmü?

Yavaş-yavaş

Dolu döyüb bizi, bir də döyməsin,
Bulud qəzəblənmə, yağ, yavaş-yavaş.
Ağçınqıldan qara çəni kənar et,
Görünsün gözümə ağ, yavaş-yavaş.

Atdaş yaylağıdı ellərə bəlli,
Min bir bulağı var, dərəsi selli,
Görüm Löyü, qəlbim tapsın təsəlli,
Dumanı dağlardan yığ, yavaş-yavaş.

Bəsti deyər: gözdə qaldı murazım,
Həyanım yollardı, bir də ki, sazım.
Hələ ki, ellərdən gəlir avazım,
Deyirlər, yaşayır, sağ, yavaş-yavaş.

Burdadı

Yazda Əmirvara qonaq getmişdim,
Gözəllərin say-seçməsi burdadı.
Hansına pis desəm, dilim lal olar,
Ağ güllərin tər qönçəsi burdadı.

Gözəllikdə tay tapılmaz bu yurda,
Baxdım gözəlləri xəlq olub nurda.
Qazanbatan burda, Durnalı burda,
O dağların –sər çeşməsi burdadı.

İnciməsin Rəsullunun qızları,
Gözəllərin aydı-gündü üzləri.
Bəsti deyər: heyran qoydu bizləri,
Qız qızıldı, saf külçəsi burdadı.

Ərlə arvadın deyişməsi

-Kişi, mənə yaxşı paltar al gətir,
Boşanaram, günü qara düşərsən.
-Məndən yaxşı eldə səni kim saxlar,
Burdan gedər, qeyri-hala düşərsən.

-Məndən yaxşı kimdi qızda, gəлиндə,
Löy kəndində, gəzsən ayrım elində?

Yaxanı qoyaram yetim əlində,
Ah-vay çəkib, ahı-zara düşərsən.

-Arvad, səndən gözəl birin alaram,
Bir qul olub qulluğunda qalaram.
Yəqin bil ki, səni gözdən salaram,
Filan kimi qapılara düşərsən.

Hanı?

Özgələr yanında döymə sinənə,
Aşığam deyirsən, avazın hanı?
Saza bağlamısan çarıq bağını,
Naxışlı saz bağın, qotazın hanı?

Yonublar sazını qara taxtadan,
Çən tutubdu, təzə düşüb taxçadan.
Bir bəzəkli çit tapaydın boxçadan,
Qara don geyinmiş, o sazın hanı?

Buluda dəyəndə Bəstinin səsi,
Onu eşidənin gəlir həvəsi.
Oğlan, yeməmişən usta şilləsi,
Ustaddan yadigar qapazın hanı?

Soruş

Nəyinə gərəkdi, gəlinəm, qızam,
Bunu özümdən yox, ellərdən soruş.
Dilinlə ürəyin bir qərar olsun,
Düzü düz danışan, dillərdən soruş.

Boş danışma, boş başına zor olar,
Boş başına dünya bir gün dar olar.
Öz sözün özünə əqrəb, mar olar,
Taleyini gələn illərdən soruş.

Taleyimin sultanı mən, xanı mən,
Dürüst bax, Bəstiyəm, yaxşı tanı, mən.
Başına çevirrəm bu dünyanı mən,
Dünyanı düz gəzdim, yollardan soruş.

Yerində

Mən sənə nə deyim dağlar, a dağlar,
Qoymadın qalmağa yarı yerində.
Quşdil³ Süleymana xəbər eyləyin,
Dünyayam, durmuşam, qarı yerində.

Dərdimi söylərəm, bəylər qan eylər,
Qaşqabağın tökər, dağ duman eylər.
Fələk məni hər gün imtahan eylər,
Görəndə ağlaram, sarı yerində.

Sevgi hekayətim bulaqda qaldı,
Qurudu göz yaşım yanaqda qaldı.
Bəsti, gülməyimiz nə vaxta qaldı?
Qoymazlar danışım, barı yerində.

---

³ Rəvayətə görə, Süleyman peyğəmbər yazda bir bulaq başında dünyanı qız donunda görmüş, ona üzük vermiş, payızda o qızın yerində bir qarı əyləşdiyini görmüşdü. Aşiq Bəsti şeirində quş dili bilən Süleymanın rəvayətinə işarət edir. Deyilənə görə, Süleyman peyğəmbər, Ovçu pirim bütün canlıların, o cümlədən quşların dilini bilmiş, Kərənə bütün quşların səsi ilə nəğmələr oxumuşdur. Ovçu Pirim qamışlıqda qırqovul səsi çıxaran qardaşı Kərənəni oxla vurub öldürmüşdür.

GƏRAYLILAR

*Söylə, sənə kim qarğadı,
Niyə oldun daş, ay gəlin?*

Lalə

Yarın qanlı köynəyi tək,
Qızarır yol üstə Lalə!
Xançobanı gətir dilə,
Bir şirin can istə, Lalə!

Dərdim dönüb hekayətə,
Cançı dözər bu zillətə?
Yar məzarın ziyarətə,
Gəlib dəstə-dəstə Lalə!

Hara getsəm gələrəm mən,
Ahu kimi mələrəm mən.
Bəsti deyər:- ölərəm mən,
Bu dağlardan getsə Lalə.

Kəklik

Qah-qahın alır canımı,
Canım oda yaxan kəklik.
Sən ki, belə sitəmkarsan,
Ya soltansan, ya xan, kəklik.

Qayada-daşda gəzərsən,
Çəməndə gülə bənzərsən.

Gəlin kimi bəzənərsən,
Açılibdı yaxan, kəklik.

Bəsti deyər: pis günümdə,
Gəl oxuma, nəş günümdə.
Ağcinqılda, yas günümdə,
Ələ xına yaxan kəklik.

Daş, ay gəlin

Görməyəydim bu dağlarda,
Haray, səni, kaş, ay gəlin!
Söylə, sənə kim qarğadı,
Niyə oldun daş, ay gəlin?

Hardan bilim haralısan,
Dağ görmüsən yaralısan?!
İsmətlisən, həyalısan,
Özü qələm qaş, ay gəlin.

Qoymaz burdan dərdsiz keçəm,
Duruşu qəm, baxışı qəm.
Ağlar Bəsti taleyi kəm,
Durmaz gözdə yaş, ay gəlin.

Niyə durnam?

Durnam, getmə, qatar-qatar,
Səni mənim ahım tutar.
Məni də özünlə apar,
Apar məni Löyə, durnam.

Durnam gedər qatar-qatar,
Kərəm desə, lələk atar.
Kərəm yatmaz, Lələ yatar,
Niyə durnam, niyə durnam?

Bəsti, yada düşdü yurdum,
Xan Kərəmdən azmı dərdim?
Nə toy-düyün, nə şan gördüm,
Niyə durnam, niyə durnam?

Hicran-qəmdi

Ağçınqıldan qalxan duman,
Görüşünə yoxdu güman.
Könül istər, əlim yetməz,
Həsərət qaldım, aman, aman.

Qoyun otlar, quzu mələr,
Bu könlümdən keçər nələr?!

Aman dağlar, bir ah çəksəm,
Dağı dələr, daşı dələr.

Bəstininki hicran-qəmdi,
El bilir taleyi kəmdi.
Min dəfə gülə, danışa,
Könlü küskün, gözü nəmdi.

Görəydim

Dağlarda lalə, nərgizi,
Gülləri dəstə, görəydim.
Yasəmən, qızılgülü,
Dərəydim, dostu verəydim.

Gül dərməsin, a yağımı,
Çəkər piltə, a yağımı.
O yağının ayağımı,
Məzarı üstə görəydim.

Yoxdur, Xançobanım hanı?
Uçub dağların bir yanını.
Bəsti, səni ağladanı,
Şivəndə, yasda görəydim.

Ayrı

Əlbət yarım yada düşüb,
Ölürəm dağlardan ayrı.
Bu el mənim, o el sənin,
Ölürəm dağlardan ayrı.

Məzarına gül bağlayan,
Dumanı-çəni ağlayan.
Xançobana yas saxlayan,
Ölürəm dağlardan ayrı.

Ağcınqıldı mənim dağım,
Bəsti, hanı öz oylağım?!
Dil deyir, getmir ayağım,
Ölürəm dağlardan ayrı.

Dağlar

Dağ üstündən çəkdin dağı,
De, nəydi günahım, dağlar?!
Sən mənə kəsildim yağı,
Tutsun səni ahım, dağlar.

Qara gəlibdir dövrənim,
Əl vurma, tökülər qanım.

Hanı mənim Xançobanı,
Oydu qibləgahım, dağlar.

Niyə belə yazdı fələk,
Ayrılığa dözmür ürək.
Bəsti kimi sən də qal tək,
Olmasın pənahım, dağlar.

Löydə qalıb

Yolçunu yoldan eyləmə,
Bala, sazım Löydə qalıb.
Qocalmışam, itib huşum,
Cəmi sözüm Löydə qalıb.

Köhnə dərdim təzələmə,
Yara üstə duz ələmə.
Qocalmışam, söz eləmə,
Zər-qotazım Löydə qalıb.

Vədə olub yar olmuşam,
Mən də baxtavar olmuşam.
Ağlamaqdan kor olmuşam,
Bəsti, gözüm Löydə qalıb.

Yasdı dağlar

Ay dağlar, yasdı dağlar,
Qar, duman basdı dağlar.
Yarı yardan ayırmaq,
Səndə həvəsdi, dağlar.

Ay dağlar, yasdı dağlar,
Ot səni basdı, dağlar.
Gəl bir də qan eyləmə,
Qan etdin bəsdı, dağlar.

Ay dağlar, yasdı dağlar,
Acı yel əsdi, dağlar.
Səndə üzü gülmədi,
Ağladı Bəsti, dağlar.

Gəldi

Göz dikmişdim ağ buluda,
Yağa-yağa qara gəldi.
Səhər burdan qalxan duman,
Qayıtdı, dağlara gəldi.

Ey Xudaya, nə gərdişdi,
Uzaqlara şimşək düşdü.

Can üşüdü, tük ürpəşdi,
Könül ahu-zara gəldi.

Ağçınqıldan endi sürü,
Boş qaldı dağların səri.
Bəsti deyir: bir bax bəri,
Xançobanım hara gəldi?

Düşdü

Başım üstədən bulud keçdi,
Göz yaşı çəmənə düşdü.
Xəbər aldı Xançobanı,
Şivən qurmaq mənə düşdü.

Ağı deyib çox ağladım,
Göydə buludu saxladım.
Daş-torpağı qucaqladım,
Ah-naləm, Vətənə düşdü.

Bəsti neylər daha Löyü,
Bay olmasın bəylər bəyi.
Ünüm tutdu yeri-göyü,
Dağ, dumana, çənə düşdü.

Daşa d ydi

M h bb tim daşa d ydi,
K nl m n  ırađı s nd .
G şt edirdi  r - lada,
T rlan quşum yer  endi.

M nim iřim ahu-zardı,
Can ver n yaralı yardı.
A dađlar, c lalım vardı,
Bu d nyam t rsin  d nd .

M ni řahmar ilan  aldı,
D rdsiz canım d rd  saldı.
Des l r B sti necoldu,
Deyin at rl r  yandı.

D şs n

M x nn t  can dey nin,
Dili d şs n, dili d şs n.
V d siz g y z misin ,
Dolu d şs n, dolu d şs n.

Dil dedim, ađladı cahan,
Bir sirrim qalmadı p nhan.

Yurdu olsun yerlə-yeksan,
Üstdən elin yolu düşsün.

Düşmənlə kim peyman bağlar?
Sinəmdən getməyib dağlar.
Bu Bəstini qoyub ağlar,
Zalım bəyin qolu düşsün!

Oldum

Gecə-gündüz ağlamaqdan,
Qəm evində dustaq oldum.
Bu dünyanın dərdi-qəmin,
Yarı böldüm, ortağ oldum.

Bağ saldım, barın dərmədim,
Dolandım, bağa girmədim.
Ləl idim, sərraf görmədim,
Can çürüdü, torpaq oldum.

Bəsti, dünya olmayaydı,
Səni dərdə salmayaydı.
Bina tutub qalmayaydı,
Xoş günümdən iraq oldum.

Ağladaram

Qara bağrım şan-şan olub,
Fərz elə ki, arı şanı.
Ağlamaqdan bu Bəstinin
Qalmayıbdı yarı canı.

Ağlamaq da bir peşədi,
Bir gün deyil, həmişədi.
Çal-çarpazdı, dördguşədi,
Sinəmdə dağları tanı.

Leysan kimi yaş tökərəm,
Könül sarayın sökərəm.
Canı-dildən ah çəkərəm,
Ağladaram, bu dünyanı.

Oyan, dağlar

Bəstinin ah-naləsindən,
Oyan dağlar, oyan dağlar.
Qan damır dağ laləsindən,
Sən də qana boyan, dağlar.

Kəklidlərin qaqqıldaşı,
Ayağı qan eylər daşı.

Sel-sel oldu gözüm yaşı,
Hünərin var dayan, dağlar.

Bəylər bizi gətədi cana,
İgidləri saldı qana.
Ayrım eli zülmətxana,
Bəs becədir o yan, dağlar?

Sənin

Dağlar səndən xəbər alım,
Hanı o busatın sənin?
Söylə, hanı etibarsız,
Əziz mehmanatın sənin?

Samovar niyə qaynamır,
Ulduz stəkan oynamır.
Çoban qonağı taylamır,
Çıxıb qiyamətin sənin.

Bəsti bir gülmədi haşa,
Sinəndə gəzmədi qoşa.
Nəsib olmadı sirdaşa,
Hanı etiqadın sənin?

Yeri

Tala-tala ağ buludlar,
Karvan bağla, Löyə yeri.
Sən ağlama, mən ağlaram,
Ağı deyə-deyə yeri.

Ağcinqıla çatar, ağla,
Düzül qatar-qatar, ağla.
Oyanmaz, yar yatar, ağla,
Ahım qalxdı göyə, yeri.

Çox ağlar, Bəsti qəribdi,
Fələkdən zülüm görübdü.
Meylini saza veribdi,
Bir də qəmli neyə yeri.

Heç

Gah ağladım, gah sızladım,
Şad olmadım, gülmədim heç.
Qara gəldi, ayım, ilim,
Ömür getdi, bilmədim heç.

Ağcinqılda gözüm qaldı,
Sinələrdə sözüm qaldı.

Güllər düzüm-düzüm qaldı,
Yara gül də dərmədim heç.

Ayrılıq mənə dərd oldu,
Zamana çox namərd oldu.
Ev-eşiyim yer-yurd oldu,
Bəsti, Löyü görmədim heç.

Çobandağı

Səndən axır abı-kövsər,
Suyun baldır, Çobandağı.
Bəzənmişən gəlin kimi,
Nə cəlalıdı, Çobandağı?!

Qaqqıl-daşa-qaqqıl-daşa,
Kəkliklərin qonur daşa.
Hər görən eylər tamaşa,
Bir xəyaldı, Çobandağı.

Hər dürlü çiçək sinəndə,
Tapılmaz qeyri çəməndə.
Bahar fəslə Bəsti sənə,
Qonaq qaldı, Çobandağı.

Ayrımın gözəlləri

Yaylaq yolları yoxuşlu,
Əlləri dərmə naxışlı.
Hamısı maral baxışlı,
Bu ayrımın gözəlləri.

Əllərində kirkid, həvə,
Xanalarda xallı gəvə.
Lampatək şox salır evə,
Bu ayrımın gözəlləri.

Bəsti deyər, alma yaşmaq,
Eyibdir kişidən qaşmaq.
Lazımdır çarşovu açmaq,
Ay ayrımın gözəlləri!

Ayrım elindədir

Aşıqların dastanları,
Sözü ayrım elindədi.
Ala gözlü gözəllərin
Gözü ayrım elindədi.

Şirin-şirin xəyalların,
Gözəl mixəyi xalların,

Ceyranların, maralların
İzi ayrım elindədi.

Mərcan-mərcan bulaqların,
Mənzərəli oylaqların.
Sərin sulu yaylaqların,
Özü ayrım elindədi.

Xəzan tökdürməsin barın,
Əhdinə düz olan yarın.
Bəsti deyər: hər ilqarın,
Düzü ayrım elindədi.

Bəzənir

Maşallah, ay Qabaqtəpə,
Hər eldən mərdan bəzənir.
Üç ay bahar, yaz olanda,
Deyirsən sultan bəzənir.

Cahalların hamısı qoçu,
Tərpənəni gözəl seçi.
Yaylağa yerişdi köçü,
Hər yan al-əlvan bəzənir.

Bəsti gəldi bu yaylağa,
Səda saldı hər oylağa.
Ənam verirlər qonağa,
Şal geyir mehman bəzənir.

Öldür məni

Dedim: fələk öldür məni,
Nə öldürdü, nə güldürdü.
Ağlatdı, yaylıq vermədi,
Gözüm tikanla sildirdi.

Gül yerinə, tikan verdi,
Gün vermədi, duman verdi.
Bizlərə zimistan verdi,
Gücünü bizə bildirdi.

Tez ayrıldıq dağlardan biz,
Çöldə qaldı, lələ, nərgiz,
Çəşmələri axdı göz-göz,
Bəstini təşnə öldürdü.

BAYATILAR

*Bəstini qəmi üzər,
Dərdi-ələmi üzər.*

***

Əzizinəm oy dərdim,
Oy dərmanım, oy dərdim.
Girdim yarın bağına,
Gül yerinə, oy dərdim.

***

A Bəsti, bulud ağlar,
Göy kişnər, bulud ağlar.
Səni qəhər boğanda,
Gözündə bulud ağlar.

***

Ağlamasın neyləsin,
Dərdin kimə söyləsin.
Bəsti xəstə ha deyil,
Loğman çarə eyləsin.

***

Bəstini qəmi üzər,
Dərdi-ələmi üzər.
Gözün yaşı göllənsə,
İçində gəmi üzər.

***

İçimdəki dağımdı,
Sinəm xəzan bağımdı.
Ahım əsən küləyim,
Gözlərim bulağımdı.

***

***

A Bəsti, baxar doymaz,
Yandırar, yaxar doymaz.
Baxdıqca gözlərimdən,
Qanlı yaş axar doymaz.

***

Xançoban, el götürər,
Torpağı bel götürər.
De, Bəsti, ağlamasın,
Qəbrini sel götürər.

***

Dağların daşı mənəm,
Bulağın başı mənəm.
Yar deyib, kim ağlasa,
Gözünün yaşı mənəm.

***

Bəsti deyər: deryada,
Gənim qalib deryada.
Qağladım, göz yaşımndan,
Doldu, daşdı derya da.

**OZAN SÖYLƏRİNƏ
BƏNZƏR ŞEİRLƏR**

*Bəsti, Xançobanım kimi,
Vaxtsız köçdü bənövşələr.*

Bənövşələr

O yar gəzən oylaqlarda,
Bir də açdı bənövşələr.
Səpələndi dağa-daşa,
Yaldan aşdı bənövşələr.
Yaralı bülbüllər kimi,
Kola düşdü bənövşələr.
Yarəb, o Tutqu çayını,
Necə keçdi bənövşələr?
Bir quş kimi yoxa çıxdı,
Hara uçdu bənövşələr?
Bəsti, Xançobanım kimi,
Vaxtsiz köçdü bənövşələr.

İnanmır

Bir qəmli bülbüləm,
Güllər inanmır.
Məcnunsuz Leyliyəm,
Çöllər inanmır.
Göz yaşım sel olur,
Göllər inanmır.
Bir qərib yolçuyam,
Yollar inanmır.
Deyirəm həsrətəm,

Qollar inanmır.
Sözüm dastan olub,
Tellər inanmır.
Aşıq Bəsti mənəm,
Ellər inanmır.
Sinnim doxsan olub,
İllər inanmır.

Qurban olum

Söylə, Löydənmi gəlırsən?
Yollarına qurban olum.
Ağçınqıldan gül dərdinmi?
Əllərinə qurban olum.
Daş bulaqdan su içdinmi?
Dillərinə qurban olum.
Bəzənibmi Tamaşalı?
Çöllərinə qurban olum.
Aşımın maral çiçəyi?
Güllərinə qurban olum.
Tərtərim qan-qan deyirmi?
Sellərinə qurban olum.
Dağlara bahar gəlibmi?
İllərinə qurban olum.

İstərəm

Könül verib sevdiyimi,
Hamıdan başda istərəm.
Dörd yanında ağ sürüsü,
Qənşərdə, döşdə istərəm.
Alı kimi igid ola,
Cəngi-savaşda istərəm.
Qisas ala zalımlardan,
Onu hər işdə istərəm.
Atışmada güllə dəyər,
Kəkliyi daşda istərəm.
Bəsti, qoy yansın bu canım,
Odda-atəşdə istərəm.

Qeyrət eylə

Gəldi, şura gəldi,
El, qeyrət eylə.
Yorulma, usanma,
Əl, qeyrət eylə.
Su basar dəhnəni,
Bel, qeyrət eylə.
Nizam ordu gəldi,
Yol, qeyrət eylə.
Susma, telli sazım,
Tel, qeyrət eylə.

Bəsti, bir tərif de,
Gəl, qeyrət eylə.
Çal-çağır, çal-çağır,
Dil, qeyrət eylə.

***Səni min yaşa,
ay Məhəmməd!***

Hünərinə el hayrandı,
Səni min yaşa, ay Məhəmməd!
Camalına can qurbandı,
Boyun tamaşa, ay Məhəmməd!

Beşaçılanın gülləsindən,
Dağlar titrəyir səsindən.
Koroğlu tək nərəsindən,
Gözlər qamaşa, ay Məhəmməd!

Sən Bəstinin tərlənisan,
Bu dağların aslanısan.
Bu könlümün dastanısan,
Sən gəl, keç başa, ay Məhəmməd!

Əylənməz

Meyvələri kal-kal düşər,
Hər ağacda bar əylənməz.
Uca dağlar saxlar qarı,
Alçaq dağda qar əylənməz.

İtkin yarı soraqlaşdım,
Alçaq, uca dağlar aşdım.
Səni gördüm, yolu çaşdım,
Yox, bu yerdə yar əylənməz.

Bəstini yandırıb-yaxdın,
Sən hardan uğruma çıxdın?
Qara pula dönsün baxdın,
Ac qarında var əylənməz.

MAHNILAR

*Nədir əlacı,
Sevirəm, axı.
Sevirəm, axı.*

Ana

Ay m lul ana,
Ay z zlil ana.
Ay m şk l ana,
Ay d şk n ana.
Gedir m axı,
Gedir m axı.

Dağın dalında,
Suyun yolunda.
Ayrım elində,
Bir yar sevmiş m,
Gedir m axı,
Gedir m axı.

B sti g lm di,
Eynin silm di.
Kims  bilm di,
Bir yar sevmiş m,
Gedir m axı,
Gedir m axı.

Sevirəm, axı

Ay gözəl bacı,
Başımın tacı.
Nədir əlacı,
Sevirəm, axı.
Sevirəm, axı.

Özü bir çoban,
Dağlara soltan,
Halım pərişan,
Sevirəm, axı.
Sevirəm, axı.

Eşqində naçar,
Qoşulub qaçar,
Bəsti dil açar,
Sevirəm, axı.
Sevirəm, axı.

Tək bəndlər

Alçaq dağlarım qar yağdı, yağdı.
Üstündən göz yaşım yar yağdı, yağdı.
Bir dəfə ürəkdən gülə bilmədim,
Göydən od ələndi, qor yağdı, yağdı.

***

Yaralandı cavan canım,
Mən olanı necə danım?
Çəmənlərə axdı qanım,
Keçib candan ox, ay bülbül.

***

A göy dağlar, göyən dağlar,
Başı göyə dəyən dağlar.
Bəstisinin dərдин görüb,
Qəmdən libas geyən dağlar.

Rəvayət

*Aşığın qaydasıdı,
Dastan elər gördüyünü.*

Bəsti və çoban

Xalq içərisində Aşiq Bəsti ilə çoban haqqında belə bir rəvayət də yaşamaqdadır.

Yayın oğlan çağı idi. El yaylağa köçmüşdü. Löyün alaçıqları Ağcınqılda qurulmuşdu. Aşiq Bəsti dağa gedirdi. Yolda bir çobana rast gəldi. Tanımadı. Çoban isə onu lap uzaqdan tanımışdı.

Çoban mindiyi eşşəyini yavaşıtıdı. Bəstinin hazırcavablığını yoxlamaq üçün belə bir bayatı çəkdi:

Əziziyəm mən zamın,
Bağda gülə mən zamın.
Qız, gəl üzündən öpüm,
Ləkə düşsə mən zamın.

Bəsti çobanı heç nəfəsini dərməyə qoymadı. Zildən bayatıladı:

Əziziyəm mən zamın,
Bağda gülə mən zamın.
Düş, qoy atan otlasın,
Əgər qaçsa mən zamın.

Çobanı peşmançılıq təri basdı. O, bir bayatı da çekdi:

Əzizim gördü günü,
Ay çıxdı, gördü günü.
Mərdlərin qaydasıdı,
Söyləməz gördüyünü.

Bəsti çobanı yenə də cavabsız qoymadı:

Əzizim gördü günü,
Ay çıxdı, gördü günü.
Aşığın qaydasıdı,
Dastan elər gördüyünü.

Çoban Bəstidən üzr istədi.

***Yorulmaz tədqiqatçı, xeyirxah insan,
cəfakəş alim***

Molla Cəfər Hüseyn oğlu İsgəndərov 1941-ci ildə Kəlbəcər rayonunun Lev kəndində anadan olmuşdur. Gənclik illərində bir müddət sürücü işləmişdir. Molla Cəfər 1961-ci ildə tanınmış folklorşünas alim, istedadlı şair, professor Sədnik Paşa Pirsultanlının yaxından köməkliyi ilə Gəncə şəhərində məskunlaşmış, özünə yurd-yuva düzəldə bilmişdir. Hazırda Gəncə şəhəri S.Vurğun küçəsi 132 sayılı evdə yaşayır.

Molla Cəfər din xadimi olmaqla yanaşı, həm də həvəskar şairdir. O, Aşıq Bəstinin yaxın qohumu kimi sənətkarın nəsil şəcərəsi ilə bağlı maraqlı məlumatlar verdiyinə görə onun bu yazısını “Bənövşələr” kitabında çap etmək qərarına gəldik.

***İlham Məmmədli
filologiya elmləri üzrə fəlsəfə doktoru***

Aşıq Bəstinin nəsil şəcərəsi haqqında

Aşıq Bəstinin atası Kərbəlayı Bayramalı nəinki Levin, hətta, Kəlbəcərin tanınmış ağsaqqallarından biri olub. O, halal zəhməti, alın təri ilə 4 qız və 3 oğul böyüdüb boya-başa çatdırıb, ərsəyə gətirib.

Ailənin böyük qızı Gülxanım öz doğma kəndimiz Levdə ailə qurub. Bu izdivacdən sonra onun 3 qızı dünyaya gəlib. Sonra naməlum səbəblər üzündən qızlarını da götürüb Daşkəsən rayonunun Qabaqtəpə kəndinə köçüb. Qəbri Samux rayonunun Füzuli kənd qəbiristanlığındadır.

Ailənin ortancıl qızı Güləbətın mənim ana babam Əmrahla ailə qurub. Onlar həm də doğma əmizadə olublar. O, Goranboy rayonunun Ağamalıoğlu kəndində dünyasını dəyişmişdir.

Ailənin üçüncü qızı Aşıq Bəstidir. O, bir müddət Daşkəsən rayonunun Qabaqtəpə kəndində yaşamış, həmin bölgəni vəsf etmiş, qeyrətli kənd oğullarının şücaətini tərənnüm edən silsilə şeirlər yaratmışdır. Dünyasını dəyişəndə öz vəsiyyətinə görə Qabaqtəpədən Levə gətirilmiş, qardaşları Məmmədhəsənin

və İsrafilin uyuduğu kənd qəbiristanlığında torpağa tapşırılmışdır.

Aşıq Bəstinin ortancıl qardaşı Həbib Goranboy rayonunun Rəhimli kəndində dəfn edilmişdir.

Aşığın əmisi oğlu Həsənov Hüseynalı İsgəndər oğlu 10 fevral 1992-ci il tarixdə 111 yaşında Levdə vəfat edib.

Mən bu yazımda kiçik bir haşiyyə çıxmaq istəyirəm. 1961-ci ilin sentyabr ayının yeddisi idi. İndi tanınmış folklorşünas, istedadlı şair, əməkdar mədəniyyət işçisi, filologiya elmlər doktoru, professor Sədnik Paşa Pirsultanlı Aşıq Bəstinin şeirlərini toplamaq məqsədi ilə Levə qonaq gəldi. Onun ədəb-ərkanla danışmağı, nitq mədəniyyəti, qocalarla və el sənətkarları ilə maraqlı söhbətləri qəlbimi rıqqətə gətirdi. Sədnik müəllimə olan rəğbətım birə-beş artdı. Əslində isə bütün söhbətlər Aşıq Bəstidən və onun rəngarəng yaradıcılığından gedirdi. Sədnik müəllim kənddə işlərini görüb qurtardıqdan sonra mən onu idarə etdiyim “Villis”lə Gəncəyə gətirdim və bu “İmam Hüseyn” şəhərində yaşamaq qərarına gəldim. Sədnik Paşayevin yaxından köməkliyi və qayğısı sayəsində Gəncədə əbədi məskən salıb, evli-eşikli oldum...

...Yorulmaz tədqiqatçı, xeyirxah insan və cəfəkeş alim Sədnik Paşa Pirsultanlının bu hadisədən sonra bir ayağı Levdə oldu, bir ayağı Qabaqtəpədə...

Nəhayət, 1969-cu ildə Aşığı Bəstinin “Lalə” şeirlər toplusu işıq üzü gördü. Az sonra “Ağdabanlı Qurban və müasirləri” mövzusunda müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi alan Sədnik müəllimin sonralar nəinki Aşığı Bəsti, eyni zamanda Kəlbəcər folkloru barədə apardığı tədqiqatlar əlçatmaz zirvə oldu. Bir sözlə, Aşığı Bəstini Aşığı Bəsti kimi tanıdan Sədnik Paşa Pirsultanlı oldu.

...Bu gün Aşığı Bəstinin qohum-əqrabası məlum hadisələrə görə ölkənin müxtəlif bölgələrinə səpələnmişdir. Hal-hazırda Daşkəsən rayonunun Mədəncilər qəsəbəsində yaşayan 94 yaşlı Qasım Məmməd həsən oğlu, Gəncə şəhərində yaşayanlar 90 yaşlı Diləfruz nənə, Cumalı Həbib oğlu, 73 yaşlı aşığı Dünyamalı və mənim böyük qardaşım Zazalı stansiyasında yaşayan Qurban Aşığı Bəsti nəslinin ən yaşlı nümayəndələridir. Yeri gəlmişkən, onu da qeyd etmək yerinə düşər ki, aşığı Bəstinin yaradıcılığı indinin özündə xüsusi dissertasiya mövzudur. Bu ağır, lakin

maraqlı “yükün” altına girmək istəyənə aşiq Bəsti yaradıcılığının xiridarları Aşiq Dünyamalı və Qurbanla görüşmək daha çox fayda verir.

Aşiq Bəstinin nəsil şəcərəsi ilə bağlı bu yazımı yenidən Sədnik Paşa Pirsultanlı ilə bağlı bir neçə cümlə ilə tamamlamaq istəyirəm. Yuxarıda qeyd etdiyim kimi o, yorulmaz tədqiqatçı, cəfakeş alim, qayğıkeş insan, istedadlı şair və hər şeydən əvvəl səmimi dostdur. 1961-ci ilin sentyabr ayının yeddisindən başlayan dostluğumuz bu gün də davam edir və hər dəfə görüşəndə Aşiq Bəstini-onun əvəzedilməz yaradıcılığını xatırlayırıq.

Hörmətlə: Levli Molla Cəfər

Bəsti

(Aşiq Bəstinin əziz xatirəsinə)

Yükləndi, yükünə acı zamanın,
Ağır qəm yükünü daşdı Bəsti.
Daddı zəhərini qəddar ilanın
Uzun bir ömrünü yaşadı Bəsti.

Həyatın yükünü qoydu çiyinə,
Ona tab eylədi, tab etdi sinə.
Fələk qılınc çəkdi şəhri mülkünə,
Dərdini dərd ilə daşdı Bəsti.

Ellərin dərdini öz dərdi bildi,
Gözünün qanını əliylə sildi.
Bir gözü qaranlıq, bir gözü güldü,
Tarixlə bir yerdə yaşlaşdı Bəsti.

Təbini işlətdi qılınc yerinə,
Baş vurdu tarixin gizli sirlirinə.
Sənət dünyasına o çəkdi nərə,
Sənət dünyasının başıdı Bəsti.

Dərdliyə dərd verib, dərdliyə dünya,
Oxudum Bəstini mən yan-yana.
Vuruldu ondakı böyük inada,
Ləli-cəvahirin qaşdı Bəsti.

Məhəmməd İlham Qaşaltı
Gəncə 25.10.2001

Nə gözəl imiş
(Aşıq Bəstinin əziz xatirəsinə)

Qəbrin nurla dolsun, ay Aşıq Bəsti,
Xoşbulaq yaylağı nə gözəl imiş.
Zirvəsi buludla, qarla örtülən,
Qoca Qoşqar dağı nə gözəl imiş.

Çobandağı and yeridir dilimin,
Dəli dağım qüvvəsidir əlimin.
Mənə oğul deyən ayrım elinin
Eyvanı, otağı nə gözəl imiş.

Şəmkinin ətrafı dilbər guşənin,
Bülbül cəh-cəh vuran yaşıl meşənin.
Kol dibində yatan tər bənövşənin
Titrəyən dodağı nə gözəl imiş.

Dedim Ərgünəşdə bir az dayanım,
Halını soruşum qoca, cavanın.
Qəlbinə od salan, o Xançobanın,
Sönməyən çırağı nə gözəl imiş.

Gəlsin köməyimə bir neçə ərən,
Müdrük qocalar tək düz yol göstərəm.
Ətirli güllərdən xalılar sərən,
Həkəri qırağı nə gözəl imiş.

Hanı sənin kimi aşıb-daşanım,
Ayrım qızlarına şeir qoşanım.
Səni sən eyləyən Sədnik Paşanın,
Pozulmaz növrağı nə gözəl imiş.

Ramiz Təmkin

MÜNDƏRİCAT

Aşıq Bəsti	3
Qoşmalar	13
Bu dünya.....	14
Düşmüşəm.....	14
Getdi.....	15
Ərgünəş.....	16
Eylər-eylər.....	16
Gəlibmi?.....	17
A bəy.....	18
Tapılmaz.....	18
Dəyməmiş.....	19
Necoldu?.....	20
Ay anam mənim.....	20
Kor oldu.....	21
Bilmirəm.....	22
Olmaz, ay olmaz.....	22
A Qurban.....	23
Getdi.....	24
Bilginən.....	25
Gördünmü?.....	25
Yavaş-yavaş.....	26
Burdadı.....	27
Ərlə arvadın dəyişməsi.....	27
Hanı?.....	28
Soruş.....	29
Yerində.....	30

Gəraylılar	31
Lalə.....	32
Kəklik.....	32
Daş, ay gəlin.....	33
Niyə durnam?.....	34
Hicran-qəmdi.....	34
Görəydim.....	35
Ayrı.....	36
Dağlar.....	36
Löydə qalıb.....	37
Yasdı dağlar.....	38
Gəldi.....	38
Düşdü.....	39
Daşa dəydi.....	40
Düşsün.....	40
Oldum.....	41
Ağladaram.....	42
Oyan, dağlar.....	42
Sənin.....	43
Yeri.....	44
Heç.....	44
Çobandağı.....	45
Ayrımın gözəlləri.....	46
Ayrım elindədir.....	46
Bəzənir.....	47
Öldür məni.....	48
Bayatılar	49
Ozan söylərinə bənzər şeirlər	52

Bənövşələr.....	53
İnanmır.....	53
Qurban olum.....	54
İstərəm.....	55
Qeyrət eylə.....	55
Səni min yaşa, ay Məhəmməd!.....	56
Əylənməz.....	57
Mahnılar.....	58
Ana.....	59
Sevirəm axı.....	60
Tək bəndlər.....	61
Rəvayət	62
Bəsti və çoban.....	63
Yorulmaz tədqiqatçı, xeyirxah insan, cəfakəş alim.....	65
Aşıq Bəstinin nəsil şəcərəsi haqqında.....	66
Bəsti.....	69
Nə gözəl imiş.....	71

Aşıq Bəsti

BƏNÖVŞƏLƏR

Toplayanı və tərtib edəni:

Sədnik Paşa Piruslanlı
filologiya elmləri doktoru, professor

Redaktor: Sahibə PAŞAYEVA
AMEA Folklor İnstitutunun
Baş elmi işçisi
II nəşr (I nəşr-2001)

Bədii redaktor: Şəfa Vəliyeva

Dizayner rəssam: İlhamə Novruzova

Yığılmağa verilmişdir: 05.04.2013

Çapa imzalanmışdır: 20.04.2013

Qiyməti müqavilə yolu ilə

Tiraj: 100